לרבי יאשיה דדריה לא תיתב [א]אברעיך עד דמפרשת ליה להא (א) מתני' מנין לעומר שמתיר בהשרשה מנלן דכתיב [1]אביב לאו מכלל דאיכא דלאו אביב (א) דלאו אביב ולעולם דעייל שליש אלא אמר שמואל [2]מהחל חרמש לאו מכלל דאיכא דלאו בר חרמש (ב) דלאו בר חרמש ולעולם שחת אמר רבי יצחק קמה לאו מכלל דלאו בר קמה (ג) דלאו בר קמה ולעולם אגם אלא אמר רבא [3]אשר תזרע משעת זריעה אמר ליה רב פפא לרבא אי הכי אע"ג דלא השריש נמי אמר ליה [ג]סודני בשדה כתיב: **מתני'** [ב] [ג א]קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין [ד]אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם [ה]קוצר [ב]לשחת [ג] מאכיל לבהמה א"ר יהודה [ג]אימתי בזמן [ד] שמתחיל עד שלא הביא שליש ר"ש אומר [ה] יקצור ויאכיל אף [ו] משהביא שליש [ז]וקוצרין מפני נטיעות [ז] מפני בית האבל מפני ביטול בית המדרש (ד) [ח]לא [ח] יעשה אותן כריכות אבל מניחין צבתים [ט]מצות העומר לבא מן הקמה לא מצא יביא מן העמרים [י]מצותו לבא מן הלח לא מצא יביא [ט] יבש [כ]מצותו לקצור בלילה [י] [ל]נקצר ביום כשר [מ]ודוחה את השבת: **גמ'** תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר [4]וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וכתיב ראשית קצירכם אל הכהן הא כיצד ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר אימא ממין שאתה מביא אי אתה קוצר ממין שאי אתה מביא אתה קוצר ההוא לא מצית [נ]אמרת מדרבי [יא] יוחנן: אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים [וכו']: [יב] מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו רבי יהודה וסבר ר' יהודה קצירה דאנשי יריחו ברצון חכמים הואי והא תניא [ס]ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים ואלו שברצון חכמים [יג] מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין לפני העומר ברצון חכמים ואלו שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר ומתירין גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות ובימים טובים דברי ר"מ אמר לו רבי יהודה אם ברצון חכמים [יד] הן עושין יהו כל אדם עושין כן אלא אלו ואלו [טו] שלא ברצון חכמים ועל שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ואלו שמיחו בידם

מתירין

לרבי יאשיה דדריה. שהיה בדורו וכן גילו לאפוקי רבי יאשיה הגדול שהיה תנא: **שמתיר בהשרשה.** שאם השריש קודם לעומר עומר מתיר ואע"ג דלא גדל כלום: **מנלן.** בתמיה: **דכתיב אביב.** קלוי באש (ויקרא ב). מדקאמר מן האביב הבא העומר: **מכלל דאיכא דלאו אביב.** וקשרי ליה עומר דהא לא ממעטיה קרא אלא מהבאת העומר לחודיה: וקפריך **דלמא דלאו אביב.** שרי ולעולם שהביא שליש אבל תבואה שלא הביאה שליש לא שרי לה עומר. (ה) אביב מבושל כל צרכו: **מכלל דאיכא דלאו בר חרמש.** והיינו שלא הביא שליש דאי הביא שליש בר חרמש הוא ושרי ליה עומר דהא לא מעטיה אלא (ו) מחרמש [כו]: וקפריך **דלמא דלאו בר חרמש.** שרי ולעולם דהוא כבר שחת ולאוי למאכל בהמה אבל השרשה לא שרי: **קמה.** מהחל חרמש בקמה: **מכלל דאיכא דלאו** [יז] **קמה.** שאין לו קמה והיינו השרשה: **אגם.** שגדלה מעט לכוף ראשו כנגד העיקר כמו (ישעיה נח) הלכוף כאגמון ראשו: **אשר תזרע.** [יח] וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע (שמות כג) משעת זריעה שרי ובשתי הלחם כתיב [יט] והוריעה דעומר קאי דשתי הלחם לא שרו למקדש אלא תבואה דשרי עומר להדיוט שרו שתי הלחם למקדש: **סודני.** תלמידי חכמים על שם סוד ה' ליראיו (תהלים כה). ל"א רב פפא רמי שכרא הוה כדאמרינן בפסחים (דף קיג.) [כ] אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי וסודני מיקרי כדאמרי' התם תמרי בארבלוף[ט] אבי סודנא רהוט ואמאי קרו ליה סודנא סוד נאה שמעשרת וגמילות חסדים: **בשדה כתיב.** עד שיהא נקלט ונשרש בשדה: **מתני' קוצרין בית השלחין שבעמקים.** מפני שמפסידים מהר ועוד דרעות הן ואין (ז) איסור [כא] בקצירה: **מותר לקצור שחת.** קודם לעומר להאכיל לבהמתו: **אימתי בזמן שהתחיל.** לקוצרה לצורך בהמה עד שלא הביאה שליש קוצר אף (ח) משהביאה שליש: **אף יקצור.** יתחיל לקצור ויאכיל לבהמתו משהביאה שליש [כב]: **קוצרין מפני הנטיעות.** שלא יפסדו לפי שאותה תבואה אינה ראויה לעומר כדאמרינן פ' כל הקרבנות (לקמן פה.) אין מביאין לא מבית השלחין ולא משדה האילן ואמרינן בשמעתין ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר. ל"א מפני הנטיעות משום כלאים ולהכי נקט נטיעות משום אורחא דמילתא פעמים שאדם זורע תבואה ואין שם נטיעות ואחר זמן עולות שם נטיעות מאליהן וצריך לקצור את הזרעים משום כלאים: **ומפני בית האבל.** שאין להם מקום פנוי לישב ברחבה לברך ברכת רחבה כדאמר בפ"ק דכתובות (דף ח:) אחינו המיוגעים וכו': **ומפני בית המדרש.** שאין מקום לישב לתלמידים דהני קציר מלוה ניהו: **כריכות.** אלומים[י] קשורים: **צבתים.** בלא קישור שקורין ייבל"ש: **מן הקמה.** שתהא קצירה לשמה כדכתיב (דברים טז) מהחל חרמש בקמה: **לא מצא.** שכבר נקצר הכל: **מן הלח.** דכתיב כרמל (ויקרא ב) רך ומל [סו:]: **לקצור בלילה.** כדאמר בריש פירקין [סה.]: **גמ' וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר** (וגו'). דמשמע שיכול לקצור קודם הבאת העומר וכתיב ראשית קצירכם דמשמע שתהא ראשית לכל הקצירות: [כ]**ממקום שאתה.** יכול להביא [כג] עומר: **אי אתה קוצר.** קודם לעומר: **ואימא ממין** [כד] **שאי [אתה מביא] אתה קוצר.** חטין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון שמותר לקצור קודם לעומר שהרי אין העומר בא מהם: **מדרבי יוחנן.** דאמר לעיל [ע:] אתיא ראשית מחלה: **מאן שמעת ליה דנקט לישנא דמיחו ולא מיחו.** כדקתני במתניתין ולא מיחו בידם חכמים: **רבי יהודה היא.** כדמפרש לקמן: **מרכיבין דקלים כל היום.** של ארבעה עשר בניסן דסברי לאו מלאכה חשובה היא: **וכורכין את שמע.** מפרש בפסחים במקום שנהגו [נו.] שהיו אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין ליתן ריוח בין תיבה לתיבה: **לפני העומר כו'.** ואע"ג דאמר רבי מאיר לעיל (דף סז:) מולאין שוקי ירושלים מלאין קמח וקלי שלא ברצון חכמים דגזר דלמא אתי למיכל מיניה התם הוא דעסיק ביה טובא בקצירה וטחינה וקלי והרקדה ועוד שלא במקום פסידא הוה אבל אנשי יריחו דפסידא איכא וקצירה לחודה שרינן להו מודה רבי מאיר דברצון חכמים הוא תדע מדלא שרי גדישה:

מתירין

קוצרין בית השלחין. פירשתי לעיל (ו): **מרכיבין** דקלים כל היום. בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נו.) מפרש דמנחי כופרא דיכרא בגו נקובתא ותימה דהתם לעיל (דף נג.) אמרינן גבי רבי אילעי קן כפנייתא בשביעית בדניסמי קן ופירש בקונטרס שם דקלים זכרים שאין נושאין פירות לכך נראה איפכא דניסמי הם הנקבות אבל הזכרים עושים פירות ובערוך פי' בערך ניסמן (ט) דניסמי הם התמרים קטנים שבקטנותן הם מתוקין וכשגדילין נעשין מרים כעין שקדים מרים דסוף פ"ק דחולין (דף כה:) ולכך מותר לקוצצן פן יופסדו ומרכיבין דקלים פי' בערוך שהם דקלים נקבות שמתאוים לזכר ומשיר פירותיו עד שמביאין זכר וכורכין בו ומשתמרין פירותיו ושמא דוקא דקלים דומים ליאכל יותר דאמר במדרש מה תמר זו יש לה תאוה אף ישראל יש להם תאוה לעשות רצון אביהם שבשמים ואמר בדקל יריחו מעשה באחד שראה (נ) דקל אחד אמר להם לדקלים שביריחו מתאוה והביא ייחור מדקל אחד מיריחו והרכיב בו וטען פירות כבתחילה: **וכורכין** את שמע. בפרק מקום שנהגו (פסחים נו.) מפרש היכי עבדי (ס) אמר רב יהודה [כה] אמר שמואל ולא היו מפסיקים ונראה לפרש דלא היו מפסיקין בין ישראל לשם שלא יהא נראה כאומר לישראל שישמע את השם ופשטיה דקרא הייני שמע ישראל כי ה' אלהינו ה' אחד ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין [כו] בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך:[כז] **וקוצרין** לפני העומר. יש ספרים שכתוב כהן כדברי רבי מאיר קוצרין (ע) וגודשין וכן בתוספתא ובשלא ברצון חכמים תנא (פ)

ונותנין

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:
ע ב ג ד מיי' שם הלכה טו:
עא ה מיי' שם הלכה טז:
עב ו מיי' שם הלכה ח:
עג ז מיי' שם הלכה ט:
עד ח מיי' שם הלכה ו:
עה ט מיי' שם הלכה ז:
עו י מיי' שם הלכה ו:

◆

רבינו גרשום

דדריה. בן גילו מבלל דיש זקן ממנו: דכתיב אביב קלוי תקריב. לאו מבלל דאיכא דלאו אביב ואינו ראוי להקריב ומאי ניהו נשריש וקא שרי ליה עומר: דלאו בר חרמש הוא. היינו דנשריש: ולעולם שחת. דאינו ראוי לחרמש לאדם: דלאו קמה. והיינו נשריש: אגם. היינו לאחר שהשריש ונתגדל כמעט ירק כדי לכוף ראשו והיינו קודם דליהוי שחת: אלא אמר רבא מהכא חג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע משעת זריעה מתיר: סודני. ת"ח כלומר סוד ה' ליראיו: בשדה כתוב. מאחר שנאחז בשדה דהיינו השרשה: כתוב אחד אומ' וקצרתם את קצירה. דמשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם. דמשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא. ומאי ניהו בית השלחין לפי שתבואתה יבשה ואינן בעינן כרמל: אתה קוצר. קודם לעומר: ההיא לא מצית אמרת מדר' יונתן. דאמר אתיא ראשית ראשית מחלה כי היכי דלענין חלה כולהו חמשת המינין חייבין הכא נמי כולהו אסורין לקצור: מרכיבין דקלין כל היום. של י"ד בניסן דאסור במלאכה דהא לא הויא מלאכה חשובה: וכורכין את שמע. דאמרי אשר אנכי מצוך היום על לבבך וסברי רבנן אפי' הכי מותר דלא משמע היום על לבבך ולא מחר: וקוצרין לפני העומר. דלא חיישינן דלמא אתי למיכל: גמזיות. גידולין הבאין לאחר מיכן כדאמרי' במסכת פסחים אבותינו לא הקדישו חרוב ושקמה אלא לצורך קורות: נשר. פירות הנושרים: ושלא ברצון חכמים. דחיישינן דלמא יתלשו מחובר:

◆

שיטה מקובצת

א] להא מילתא: ב] קוצרין כו' ולא גורינן דילמא אתי למיכל מינה משום פסידא דאולי לאיבוד אם משהין אותה מלקצור והא קמן דאין גודשין דהבא ליכא פסידא לאשהויי ומשום הכי גורינן דלמא אתי למיכל מיניה: ג] ומאכיל לבהמתו דוקא לבהמה אבל לא לאדם דקצירת שחת לאדם קצירה חשובה היא: ד] בזמן שהתחיל: ה] אומר אף יקצור: ו] משהביא שליש. ואף לאדם כדמוכח בגמרא: קוצרין מפני הנטיעות פ"ה שלא יופסדו לפי שאותה תבואה כו' [וקשה] דמדרבנן ליגזר דילמא אתי למיכל מיניה [וא"ל] דשרי משום פסידא [דנטיעות] ה"מ פסידא דגופיה אבל הכא משום פסידא דאילן מנלן דשרי ונראה דבגמרא מפרש טעמא משום קצירת מצוה. גליון. קשה דאין זו סברא להתיר לקצור מפני הפסד הנטיעות כי אם משום הפסד התבואה כמו בית השלחין ועוד דבגמרא משמע דקרי ליה קצירת מצוה. תוס' אחרות: ז] ומפני בית האבל ומפני בית המדרש: ח] יעשה אותן כריכות אלא מניחין: ט] יביא מן היבש: י] בלילה ואם נקצר: יא] מדרבי יונתן: יב] מאן שמעת ליה כו' מדקתני במתני' ולא מיחו מכלל דאיכא דמיחו ומאן שמעת ליה דאי סברא דאיכא דמיחו ולא מיחו ר"י: יג] מרכיבין דקלים כו' ואע"ג דאמרינן במקום שנהגו דאסור לעשות מלאכה בי"ד: וקוצרין מלפני העומר. ול"ג וגודשין: וקוצרין לפני העומר פ"ה ואע"ג דאמר רבי מאיר וכו' מיהו קשה מדרבי יהודה דבסמוך קאמר אלו ואלו עושין שלא ברצון חכמים וגבי קמח וקלי קאמר רבי יהודה ברצון חכמים היו עושין ואע"ג דליכא פסידא והוי לן למיחש כגדישה וי"ל דמשום עיטורי שוקי ירושלים לצורך עולי רגלים הוי כפסידא דקצירה ובקצירה אמרינן לקמן סמי מכאן קצירה ור"מ לא חשיב לעיטור פסידא. תוה"ח: יד] חכמים היו: טו] אלו ואלו עושין שלא: טז] מתרמש דעומר: יז] דלאו כדקמה: יח] הזרע בשדה: יט] אבל אוריעה דעומר קאי דהא שתי הלחם: כ] בפסחים אמר רב פפא: כא] איסור קצירה עליהם כדמפרש בגמרא טעמא הס"ד ומה"ד אבל לא גודשין דכמה דאפשר לשנויי משנינן: הס"ד ומה"ד אנשי יריחו בית השלחין בין להו הס"ד ומה"ד קוצר לשחת מותר: כב] שליש דכל לשחת לאו קצירה כדמפרש בגמרא הס"ד: כג] להביא [illegible]

מסורת הש"ס

א) [עמ"ש תוס' נדה כח: ד"ה אי"ן], ב) [כריתות מד: נדה יב:], ג) [לעיל סח.] פסחים יא., ד) פסחים נו., ה) שם נב., ו) [לעיל ע:], ז) פסחים נו. [תוספתא שם פ"ג הכ"ו], ח) נ"א מכבלה. ל"ק, ט) [בתלוך יעב"ץ], י) [ער' תוס' לקמן עב. ד"ה כריכות], כ) ממקום שאי אתה יכול להביא עומר אתה קוצר וכו'. ל"ק, ל) [דף סח.], מ) [נ"ל נבן], נ) דקל אחד מתלוה כו' ואמר להם לדיקלים שבירתו והביאו פי' לדיקלים קולני דקלים שבירתו. ל"ק, ס) אמר רב יהודה אומרים שמע ישראל כו' ולא היו כו' שלא יהא נראה כאומר לשם שישמע את ישראל ופשטיה כו' וכן הוא בפסחים דף נו ועיין בתוס' ד"ה גא. ל"ק, ע) ובתוספתא שלפנינו נשמט ל"ג וגודשין בדברי ר"מ כלל. רש"ק, פ) נס"א: מנו.

◆

תורה אור השלם

1. ואם תקריב מנחת בכורים ליי אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך: ויקרא ב יד
2. שבעה שבעת תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבעות: דברים טז ט
3. וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה: שמות כג טז
4. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: ויקרא כג י

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכלל דאיכא דלאו אביב ודילמא דלאו: **(ב)** שם דאיכא דלאו בר חרמש ודילמא דלאו: **(ג)** שם מכלל דלאו בר קמה ודילמא דלאו: **(ד)** שם במשנה ולא יעשה: **(ה)** רש"י ד"ה וקפריך דלמא וכו' דאביב היינו מבושל כל צרכו: **(ו)** ד"ה מכלל דאיכא דלאו בר חרמש וכו' אלא מעומר הס"ד: **(ז)** ד"ה קוצרין וכו' ואין בהם איסור: **(ח)** ד"ה אימתי וכו' שליש קוצר אף את"ב הס"ד ואח"כ מ"ה אף משהביאה שליש אף יתחיל לקצור כצ"ל ותיבת יקצור נמחק:

◆

לעזי רש"י

ייבל"ש [ייבליי"ש]. אלומות (לא קשורות), עמירים.

◆

מוסף רש"י

לגבי יאשיה דדריה. אמורא הוא ובדורו של ר"א בן פדת, ועוד היה ר' יאשיה שהיה תנא בר פלוגתא דר' יונתן בכוליה גמרא, והיינו דקאמר לר' יאשיה דדריה, דלא תימא לר' יאשיה הזקן, דלאו אורח ארעא לאיתמרא ליה הכי, שגדול וזקן ממנו היה (סוטה יט:). ויש להבין מכאן שעדיין בימי ר"א היה ר' יאשיה בר פלוגתיה דר' יונתן קיים, להכי איצטריך לאיתמא לר' יאשיה דדריה, לאפוקי ר' יאשיה קשישא (קדושין לד:). סודני. בעל שכר תמרים, ור' פפא מוכר שכר היה כדאמר בלוחו נשן (דף פה.) טרחא דרב פפא שבכולה לא ספרא, ואמר רב פפא אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי (פסחים קיג.) והוא נקרא סודני כדאמרינן תמרי בהלוך לבי סודנא רהוט (ברכות [illegible]). קוצרין בית השלחין. [illegible] קודם לעומר ושל בית העמקים. תבואה הגדילה בין העמקים ועצמה מפרש התם כתוב אחד אומר וקצרתם [illegible] מותר לקצור קודם לעומר, וכתוב אחד אומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קציר, הא כיצד [illegible] אי אתה קוצר קודם לו וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קוצר, ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין לא מבית השלחין ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן אינה מן המובחר (פסחים יא.) דכיון דשדה [illegible] אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים. כלומר לא הקפידו חכמים לאיסורא [illegible] שאי אתה מביא הוא, ואיסורא דרבנן נמי ליכא דילמא אתי למיכל מיניה לא גזרו [illegible] מיבדל בדילי מיניה כולי [illegible] כל השנה (פסחים נו.). וגודשין שלא ברצון חכמים. כיון דלאו פסידא הוא גזרו רבנן [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones